

Sag C-492/23**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

3. august 2023

Forelæggende ret:

Curtea de Apel Cluj (Rumænien)

Afgørelse af:

15. juni 2023

Sagsøger/indstævnte:

X

Sagsøgte/appellanter:

Russmedia Digital SRL

Inform Media Press SRL

Hovedsagens genstand

Appel som følge af ophævelse af den civile dom afsagt i anden instans af Tribunalul Specializat Cluj (herefter »Den særlige domstol i Cluj«) i sagen mellem de sagsøgte/appellanterne Russmedia Digital SRL og Inform Media Press SRL på den ene side og sagsøgeren/den indstævnte X på den anden side; appellen vedrører erstatning for ikke-økonomisk skade, der angiveligt er forvoldt af indrykningen af annoncer, som indeholder personoplysninger, på forskellige websteder.

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

I henhold til artikel 267, stk. 3, TEUF anmodes om en fortolkning af artikel 12-15 i direktiv 2000/31 samt artikel 2, stk. 4, artikel 4, nr. 7 og 11, artikel 5, stk. 1, litra b) og f), artikel 6, stk. 1, litra a), artikel 7, artikel 24 og artikel 25 i forordning 2016/679.

Præjudicielle spørgsmål

1) Finder artikel 12-14 i direktiv 2000/31/EF også anvendelse på en udbyder af informationstjenester af typen oplagring/hosting, som stiller et websted til rådighed for brugere, hvor der gratis eller mod betaling kan indrykkes annoncer, og som hævder, at dennes rolle i forbindelse med indrykningen af brugeres annoncer er rent teknisk (at stille platformen til rådighed), men som gennem de generelle betingelser for brug af webstedet angiver, at denne ikke gør en ejendomsret gældende over det leverede eller offentliggjorte, uploadede eller transmitterede indhold, men bevarer retten til at bruge indholdet, herunder retten til at kopiere, distribuere, transmittere, offentliggøre, reproducere, ændre, oversætte, overdrage til partnere og slette dette indhold til enhver tid, selv uden en grund hertil?

2) Er en sådan udbyder af informationstjenester af typen oplagring/hosting, som er dataansvarlig, ifølge fortolkningen af artikel 2, stk. 4, artikel 4, nr. 7 og 11, artikel 5, stk. 1, litra f), artikel 6, stk. 1, litra a), artikel 7, artikel 24 og artikel 25 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 og artikel 15 i direktiv 2000/31/EF forpligtet til at kontrollere, inden en annonce indrykkes, om annoncøren er den person, hvis personoplysninger er indeholdt i annoncen?

3) Er en sådan udbyder af informationstjenester af typen oplagring/hosting, som er dataansvarlig, ifølge fortolkningen af artikel 2, stk. 4, artikel 4, nr. 7 og 11, artikel 5, stk. 1, litra f), artikel 6, stk. 1, litra a), artikel 7, artikel 24 og artikel 25 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 og artikel 15 i direktiv 2000/31/EF forpligtet til på forhånd at kontrollere indholdet af de af brugere fremsendte annoncer med henblik på at udelukke dem, som kan være af ulovlig karakter eller krænke en persons privatliv og familieliv?

4) Er en sådan udbyder af informationstjenester af typen oplagring/hosting, som er dataansvarlig, ifølge fortolkningen af artikel 5, stk. 1, litra b) og f), artikel 24 og artikel 25 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 og artikel 15 i direktiv 2000/31/EF forpligtet til at iværksætte sikkerhedsforanstaltninger for at forhindre eller begrænse reproduktion og viderespredning af indholdet af annoncer, hvis udgivelse denne formidler?

Anførte EU-retlige forskrifter og anført praksis fra Domstolen

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/31/EF af 8. juni 2000 om visse retlige aspekter af informationssamfundstjenester, navnlig elektronisk handel, i det indre marked (»Direktivet om elektronisk handel«), artikel 12-15

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (generel forordning om databeskyttelse) (herefter

»databeskyttelsesforordningen«), artikel 2, stk. 4, artikel 4, nr. 7 og 11, artikel 5, stk. 1, litra b) og f), artikel 6, stk. 1, litra a), artikel 7, artikel 24 og artikel 25

Forenede sager C-236/08–C-238/08, Google France og Google, sag C-18/18, Glawischmig-Piesczek, sag C-460/20, Google (Fjernelse af links til et angiveligt urigtigt indhold), sag C-401/19, Polen mod Parlamentet og Rådet, sag C-291/13, Papasavvas, sag C-521/17, SNB-REACT, sag C-484/14, Mc Fadden, og sag C-324/09, L'Oréal m.fl.

Anførte nationale forskrifter

Legea nr. 365/2002 din 7 iunie 2002 privind comerțul electronic (lov nr. 365 af 7.6.2002 om elektronisk handel, herefter »lov nr. 365/2002«), som har gennemført direktiv 2000/31 i den nationale lovgivning, artikel 11-14, som indgår i kapitel IV om tjenesteudbyderes ansvar. Artikel 11 fastsætter betingelserne for civilretligt, strafferetligt og administrativt ansvar for henholdsvis den leverede information og den transmitterede information. Artikel 12 regulerer specifikt formidling ved simpel transmission og fastsætter, at udbyderen af denne tjeneste ikke er ansvarlig for den transmitterede information, hvis bestemte betingelser er opfyldt, som vedrører den omstændighed, at udbyderen ikke har været involveret i indledningen, modtagelsen og indholdet af transmissionen. Artikel 13 fastsætter de betingelser, hvorunder tjenesteudbyderen ikke er ansvarlig for automatisk, mellemliggende og midlertidig oplagring af den transmitterede information, og artikel 14 med overskriften »Permanent oplagring af information, oplagring/hosting« fastsætter i stk. 1: *»Når en informationssamfundstjeneste består i oplagring af information, som leveres af en tjenestemodtager, pådrager udbyderen af denne tjeneste sig ikke ansvar for information oplagret på anmodning af en tjenestemodtager, hvis en af følgende betingelser er opfyldt: (a) tjenesteudbyderen har ikke konkret kendskab til den ulovlige karakter af aktiviteten eller den oplagrede information, og, for så vidt angår erstatningskrav, ikke kendskab til forhold eller omstændigheder, hvoraf det fremgår, at den pågældende aktivitet eller information kan krænke tredjemandes rettigheder, b) tjenesteudbyderen har konkret kendskab til den ulovlige karakter af aktiviteten eller informationen eller kendskab til forhold eller omstændigheder, hvoraf det fremgår, at den pågældende aktivitet eller information kan krænke tredjemandes rettigheder, men tager straks skridt til at fjerne informationen eller hindre adgangen til den.«*

Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 365/2002 privind comerțul electronic (gennemførelsesbestemmelser til lov nr. 365/2002), godkendt ved Hotărârea Guvernului nr. 1 308/2002 (regeringsbeslutning nr. 1 308/2002) (herefter »gennemførelsesbestemmelserne«), artikel 11, stk. 1, hvorefter *»[u]dbydere af informationssamfundstjenester, der leverer de i lovens artikel 12-15 omhandlede tjenester, er ikke forpligtet til at kontrollere den information, de transmitterer eller oplagrer, og de er heller ikke forpligtet til aktivt at undersøge*

oplysninger vedrørende aktiviteter eller informationer, som synes at være ulovlige, på området for de leverede informationssamfundstjenester».

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Sagsøger X anlagde sag ved Judecătoria Cluj-Napoca (herefter »Retten i første instans i Cluj-Napoca«) mod det sagsøgte selskab Russmedia Digital SRL i sidstnævntes egenskab af ejer af webstedet www.publi24.ro. Sagsøgeren anførte, at dette websted den 1. august 2018 viste en annonce med nedværdigende og ærekrænkende indhold, der var indrykket af en uidentificeret tredjeperson uden sagsøgerens samtykke. Ifølge annoncen tilbød sagsøgeren konkret seksuelle ydelser, og annoncen indeholdt også billeder af sagsøgeren, der var brugt uden sagsøgerens samtykke, samt sagsøgerens telefonnummer. Annoncen, der blev indrykket uden sagsøgerens samtykke, blev hurtigt derefter vist af andre websteder med reklameindhold og vises stadig på flere websteder med angivelse af den oprindelige kilde.
- 2 Retten i første instans i Cluj-Napoca gav sagsøgeren medhold og pålagde Russmedia Digital SRL at betale et beløb på 7 000 EUR i erstatning for den ikke-økonomiske skade, der var forvoldt ved krænkelsen af sagsøgerens ret til sit eget image, ære og omdømme såvel som sagsøgerens ret til privatlivets fred, samt for utilbørlig behandling af sagsøgerens personoplysninger.
- 3 Retten i første instans fandt, at en sådan indrykning udgjorde en tilsidesættelse af det sagsøgte selskabs forpligtelser i henhold til databeskyttelsesforordningen, og at det sagsøgte selskabs passivitet i alvorlig grad krænkede sagsøgerens privatliv, fordi dette forhold var af ulovlig karakter i henhold til artikel 253 i Codul Civil (den civile lovbog).
- 4 Aspekterne vedrørende selskabet Inform Media Press SRL er ikke relevante for de præjudicielle spørgsmål.
- 5 Russmedia Digital SRL iværksatte appel til prøvelse af denne dom ved Den særlige domstol i Cluj. Denne domstol ændrede den appellerede dom og forkastede X's påstand mod Russmedia Digital SRL. Samtidigt blev X pålagt at betale appellanten Russmedia Digital SRL et beløb på 4 550 rumænske lei (RON) til dækning af sagsomkostninger i appelsagen.
- 6 Den særlige domstol i Cluj fandt, at annoncen ikke indeholdt oplysninger, der stammede fra appellanten, fordi appellanten kun leverede en tjeneste til oplagring af annoncen og ikke var aktivt involveret i dens indhold. Desuden blokerede appellanten annoncen, så snart den fandt ud af, at den kunne krænke den indstævntes rettigheder.
- 7 Den nævnte domstol fastslog følgelig, at situationen var omfattet af lov nr. 365/2002, nærmere bestemt artikel 14, stk. 1, litra b), som fritog appellanten

for ansvar for ikke-økonomisk skade forvoldt af indholdet af de annoncer, som brugere indrykkede på webstedet www.publi24.ro. Endvidere fandt den nævnte domstol, at også gennemførelsesbestemmelsernes artikel 11, stk. 1, var relevant, således at appellanten ikke var forpligtet til at kontrollere den transmitterede information.

- 8 X har iværksat appel til prøvelse af denne dom ved Curtea de Apel Cluj (appeldomstolen i Cluj) og nedlagt påstand om, at appellen tages til følge, at dommen fra Den særlige domstol i Cluj ophæves, at Russmedia Digital SRL's oprindelige appel forkastes, og at dommen fra Retten i første instans i Cluj-Napoca stadfæstes som lovlig og grundet.
- 9 Sagsøgeren har gjort gældende, at appeldomstolens dom er retsstridig, fordi den fortolkede og anvendte bestemmelserne i lov nr. 365/2002 forkert, og at ophævelsesgrunden i artikel 488, stk. 1, nr. 8, i Codul de procedură civilă (civilprocesloven) er relevant. Sagsøgeren har påpeget, at lov nr. 365/2002 ikke er en særlig lov i forhold til databeskyttelsesforordningen, som er direkte anvendelig, og at denne lov ikke indfører en ansvarsfritagelse, som har forrang for databeskyttelsesforordningen. I denne henseende burde Den særlige domstol i Cluj have vurderet det sagsøgte selskabs/appellantens ansvar også ud fra databeskyttelsesforordningens perspektiv.
- 10 Ifølge sagsøgeren leverede Russmedia Digital SRL ikke en simpel oplagrings- eller hostingtjeneste – hvorfor lov nr. 365/2002 ikke finder anvendelse på selskabet – men spillede også en styrende rolle ved at være involveret i indholdet med henblik på god informationsstyring. Selskabets rolle, som består i at opretholde visse applikationer på serveren, i en bestemt rækkefølge, med et bestemt format eller design, som er tilgængelige på en bestemt grænseflade, der fuldt ud styres af det sagsøgte selskab, gør selskabet til en udbyder af informationsindhold på grund af dets aktive involvering i de oplagrede oplysninger og informationer. Selskabet handler også i egenskab af dataansvarlig og har overtrådt databeskyttelsesforordningens bestemmelser ved at behandle personoplysninger i strid hermed. Sagsøgerens personoplysninger blev brugt uden sagsøgerens samtykke, og på det pågældende websted kan enhver person offentliggøre enhver tekst med ethvert indhold, herunder billeder af andre personer, uden at garantere sikkerheden for sådanne personoplysninger, der behandles via webstedet, hvilket gør det umuligt at slette sådanne oplysninger permanent fra onlineområdet. Sletningen af annoncen fritager ikke selskabet for ansvar, eftersom meddelelsen på tidspunktet for fjernelsen allerede var blevet vist af andre websteder og spredt i bredt omfang, og skaden allerede var blevet forvoldt og ikke kunne afhjælpes fuldt ud.
- 11 Det sagsøgte selskab Russmedia Digital SRL har nedlagt påstand om, at den ekstraordinære appel forkastes, at appeldomstolens afgørelse stadfæstes som lovlig og grundet, og at sagsøgeren tilpligtes at betale sagsomkostningerne, idet selskabet har gjort gældende, at Den særlige domstols afgørelse er begrundet både

faktisk og retligt. Ifølge selskabet har en særlig undtagelsesordning såsom lov nr. 365/2002 forrang for en almindelig bestemmelse.

- 12 Curtea de Apel Cluj (appeldomstolen i Cluj), som er den forelæggende ret, har fastslået, at Den særlige domstol i Cluj ikke tog højde for databeskyttelsesforordningens bestemmelser til trods for, dels at den var processuelt forpligtet til at vurdere dem på grundlag af de fremsatte indsigelser, dels at de omhandlede bestemmelser udtrykkeligt og gentagne gange blev påberåbt af sagsøgeren/den indstævnte i en sammenhæng, hvor den nævnte domstol var forpligtet til at undersøge forholdet mellem den nationale lov, dvs. lov nr. 365/2002, og databeskyttelsesforordningen, hvilken retsakt finder direkte og bindende anvendelse i den nationale retsorden.
- 13 Den forelæggende ret har derfor antaget appellen til realitetsbehandling, ophævet den appellerede dom i sin helhed og foretaget en fornyet behandling af sagen.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 14 Den forelæggende ret har undersøgt en række domme fra Domstolen i sager, hvor der blev rejst spørgsmål om kvalificeringen af typen af udbyder og de leverede tjenesteydelser med hensyn til udbyderens ansvar.
- 15 Til eksempel fastslog Domstolen i de forenede sager C-236/08 - C-238/08, at en udbyder af en søge- og annonceringsydelse på internettet ikke kan gøres ansvarlig for de oplysninger, som denne har lagret på en annoncørs anmodning, medmindre udbyderen, efter at have fået kendskab til den ulovlige karakter af disse oplysninger eller annoncørens aktivitet, ikke straks har fjernet oplysningerne eller gjort dem utilgængelige. I sag C-18/18 fastslog Domstolen, at en ret i en medlemsstat dels ikke kan pålægge en hosting-udbyder en generel forpligtelse til at overvåge den information, som denne oplagrer, dels ikke kan pålægge den pågældende aktivt at undersøge forhold eller omstændigheder, der ligger til grund for det ulovlige indhold. I sag C-460/20 tog Domstolen stilling til spørgsmålet om rigtigheden og nøjagtigheden af den information, der kan tilgås ved hjælp af online-søgemaskiner. Ved anvendelse af den registreredes »ret til at blive glemmt« vil operatøren af en søgemaskine således være forpligtet til at fjerne de informationer, der findes i det indhold, der linkes til, hvis den person, der anmoder om fjernelse af links, godtgør, at disse informationer er åbenlyst urigtige. I sag C-401/19 konstaterede Domstolen, at udbydere af platforme til indholdsdeling på internettet, for at undgå ansvar, når brugere uploader ulovligt indhold på deres platforme, for hvilket udbyderne ikke har en tilladelse fra rettighedshaverne, skal påvise, at de opfylder alle de andre ansvarsfritagelsesbetingelser, som er fastsat i artikel 17, stk. 4, litra a), b) og c), i direktiv 2019/790. Anvendelsen af artikel 17 i direktiv 2000/31 medfører ikke nogen generel overvågningsforpligtelse, til trods for, at artikel 17, stk. 8, i direktiv 2019/790 medfører en yderligere garanti for overholdelsen af retten til ytrings- og informationsfrihed for brugere af onlinetjenester. Udbydere af disse tjenester kan ikke være forpligtede til at

forhindre uploading og tilrådighedsstillelse for almenheden af indhold, hvis ulovlige karakter, for at kunne fastslås, ville kræve en selvstændig vurdering af dette indhold i lyset af de oplysninger, der er givet af rettighedshaverne. I sag C-291/13 konkluderede Domstolen, at de begrænsninger af det civile ansvar, som er anført i artikel 12-14 i direktiv 2000/31, ikke omfatter tilfældet med en pressevirksomhed, som råder over et websted, hvorpå den offentliggør den elektroniske version af en avis, idet denne virksomhed i øvrigt modtager vederlag fra midler opnået gennem reklamer, der bliver vist på webstedet, når virksomheden har kendskab til de offentliggjorte informationer og udøver kontrol hermed. I sag C-521/17 fastslog Domstolen, at artikel 12-14 i direktiv 2000/31/EF skal fortolkes således, at de begrænsninger i ansvaret, som de fastsætter, finder anvendelse på en udbyder af en tjeneste, som består i udlejning og registrering af IP-adresser, der gør det muligt anonymt at anvende domænenavne, for så vidt som denne tjeneste henhører under de i disse artikler omhandlede tjenester, og den opfylder alle de hertil knyttede betingelser, i det omfang en sådan udbyders virksomhed udelukkende er teknisk, automatisk og passiv, hvilket indebærer, at udbyderen hverken har kendskab til eller kontrol over de informationer, der transmitteres eller oplagres af vedkommendes kunder, og hvor udbyderen ikke spiller en aktiv rolle ved at gøre det muligt for disse sidstnævnte at optimere deres virksomhed med onlinesalg. I sag C-324/09 fastslog Domstolen, at artikel 14, stk. 1, i direktiv 2000/31/EF skal fortolkes således, at den finder anvendelse på en operatør af en online-markedsplads, såfremt den pågældende ikke har spillet en aktiv rolle, som giver denne kendskab til eller kontrol med de lagrede oplysninger. Operatøren spiller en aktiv rolle, når denne yder bistand bestående i bl.a. at optimere de omhandlede salgsudbud, eller gør reklame herfor. Operatøren kan dog ikke påberåbe sig den i bestemmelsen foreskrevne ansvarsbegrænsning, såfremt denne har haft kendskab til forhold og omstændigheder, som normalt ville få en påpasselig erhvervsdrivende til at indse, at de omhandlede salgsudbud var ulovlige, og i den udstrækning, denne var bevidst herom, ikke handlede øjeblikkeligt i henhold til artikel 14, stk. 1, litra b) i direktiv 2000/31.

- 16 Curtea de Apel Cluj (appeldomstolen i Cluj) har også henvist til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen Delfi A. S. mod Estland, hvor sagsøgeren, som drev en kommerciel nyhedsportal, af de nationale retter var blevet fundet ansvarlig for de krænkende kommentarer, som læsere havde skrevet angående en avisartikel om et færgeselskab. Efter anmodning fra færgeselskabets advokater havde sagsøgeren fjernet de krænkende kommentarer, men først ca. 6 uger efter deres offentliggørelse. Menneskerettighedsdomstolen fastslog, at den nationale rets afgørelse ikke tilsidesatte artikel 10 (ytringsfrihed) i konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, fordi rettighederne og interesserne for andre og samfundet i sin helhed, når kommentarer fra tredjepartsbrugere tager form af hadefuld tale og trusler rettet mod personers fysiske integritet, kan give de kontraherende stater ret til at holde nyhedsportaler på internettet ansvarlige, hvis disse ikke træffer foranstaltninger til straks at fjerne de åbenlyst ulovlige kommentarer.

- 17 Den undersøgte retspraksis fra Domstolen vedrører kun tilbud, der er offentliggjort på et websted, og hvor tilbuddenes ulovlige karakter fremgår af en vurdering af forhold og faktiske omstændigheder, som udtrykkeligt er blevet meddelt udbyderen, efter indrykningen af annoncen, men behandler ikke situationen i den foreliggende sag, hvis særlige karakter består i, at indholdet af den annonce, der blev indrykket af en uidentificeret bruger, utvetydigt var ulovligt og dybt skadeligt for den berørte person. Denne ulovlige karakter var indlysende, fordi de af den skadelidte person angiveligt tilbødte tjenester qua deres natur alvorligt krænkede dennes ret til sit eget image. Desuden kan de seksuelle ydelser, der angiveligt blev tilbudt i annoncen, være forbundet med alvorlige lovovertrædelser, som straffes i medfør af Codul penal (straffeloven), såsom fremmelse og udnyttelse af prostitution (artikel 213) og menneskehandel (artikel 210).
- 18 I henhold til de generelle betingelser for brug af den onlineplatform, som styres af Russmedia Digital SRL, synes selskabet ikke at handle som simpel passiv bruger af oplysningerne (formidler), fordi selskabet, selv hvis det ikke gør en ejendomsret gældende over det leverede eller offentliggjorte, uploadede eller transmitterede indhold, dog bevarer retten til at bruge indholdet, herunder retten til at kopiere, distribuere, transmittere, offentliggøre, reproducere, ændre, oversætte, overdrage til partnere og slette dette indhold til enhver tid, selv uden nogen gyldig grund hertil.
- 19 Curtea de Apel Cluj (appeldomstolen i Cluj) skal træffe en endelig afgørelse i appelsagen i sin egenskab af ret i sidste instans.